

Od Redakcji

W roku 2022 przypada pięćsetna rocznica ukazania się w Krakowie dwóch edycji jednego z najznakomitszych zabytków literatury polskiej nie tylko XVI wieku: *Żywotu Pana Jezu Krysta* Baltazara Opeca. Najnowsze, pierwsze krytyczne wydanie tego utworu, opublikowane zostało w Poznaniu w 2014 roku. O tych edycjach przypomina Roman Mazurkiewicz, który niejako uzupełniając ustalenia współczesnych wydawców, w swoim tekście wskazuje jednocześnie na nieuwzględniane dotychczas w badaniach nad dziełem Opeca liczne miejsca paralelne z odpowiednimi passusami utworu jednego z węgierskich autorów łacińskich późnego średniowiecza.

Sposoby przetwarzania tradycji antycznej oraz renesansowej w wieku XVII egzemplifikuje studium Zofii Głombiowskiej. Tekst poświęcony jest wydanemu w Krakowie jedyemu znanemu utworowi łacińskiemu naśladującemu zwycięską pieśń Jana Kochanowskiego dla Stefana Batorego wydaną w 1583 roku, powstałą w związku z pokonaniem księstwa moskiewskiego i powrotem Inflant do Rzeczypospolitej. Badaczka dowodzi, że ogłoszony w roku 1633 z okazji koronacji Władysława IV *Epinicion* Jakuba Vitelliusa nie tylko odwołuje się do wzorca ód olimpijskich, lecz także w nowym kontekście historycznym i okolicznościowym realizuje model utworu pochwalnego związanego ze zwycięstwami militarnymi.

Znaczenie Wisły, między innymi w gospodarce i kulturze dawnej Rzeczypospolitej, jest przedmiotem artykułu recenzyjnego Jakuba Niedźwiedzia, który przedstawia ekspozycję muzealną jako nieoczywiste i przez to niedoceniane źródło akademickiej wiedzy historycznej. Badacz charakteryzuje zorganizowaną w roku 2022 w jednym z oddziałów krakowskiego Muzeum Narodowego wystawę, analizując układ eksponatów, wzajemne między nimi relacje oraz rolę

zwiedzającego w interpretacji przedstawionych grafik, map, dokumentów rękopiśmiennych i książek drukowanych.

Wydanych niedawno publikacji z zakresu późnego średniowiecza dotyczą zamieszczone tu dwie recenzje. Maciej Włodarski szczegółowo przedstawia i poddaje analizie najnowszą książkę Anny Horeczy, ukazującą przenikanie kultury umysłowej Italii do krakowskiego środowiska naukowego XIV i XV stulecia.

Lidia Grzybowska analizuje książkę Doroty Masłej, ogniskującą się wokół problematyki związanej z badaniami nad kazaniami (sermonistycznej) w ujęciu językoznawczym i historycznoliterackim oraz kodykologicznym.

Zeszyt zamykany jest wykazem recenzentów tomu 24 naszego periodyku.

Życzymy przyjemnej lektury.

Michał Czerenkiewicz

Editor's Note

The year 2022 is a five hundredth anniversary of publishing in Cracow two editions of one of the finest pieces in Polish literature at large, Baltazar Opec's *Żywot Pana Jezusa Krysta* (The Life of Jesus Christ). The latest, the first critical edition of this work was released in 2014 in Poznań. These editions are the subject of Roman Mazurkiewicz's article, which adds some new insights to the present-day editors' findings, and indicates that there are some previously unnoticed parallelisms between Opec's work and corresponding passages in a late medieval Latin piece by a Hungarian author.

The study by Zofia Głombiowska discusses and exemplifies methods of recreating ancient and Renaissance tradition in the 17th century, focusing on a single known Latin piece imitating Jan Kochanowski's 1583 song celebrating Stefan Batory's victory over Muscovite Russia and reclaiming Livonia by the Polish-Lithuanian Commonwealth. The author argues that Jakub Vitellius' *Epinicion*, published in 1633 on the occasion of Ladislaus' IV of Poland coronation, not only draws on Olympic odes, but also revives the tradition of laudatory pieces written to glorify military victories and reestablishes them in a new historical context.

The significance of the Vistula in the economy and culture of the early *Rzeczpospolita* is explored by Jakub Niedźwiedź in his review of the exhibition organized in 2022 in one of the branches of the Cracow National Museum. Analyzing the arrangement of the exhibits, their mutual relations and the role of a visitor as a recipient and interpreter of graphics, maps, manuscripts and prints, the author argues that an exhibition is a useful, yet not universally recognized and consequently underappreciated source of historical knowledge for academics.

The other two reviews included in this issue deal with recently published works on late Middle Ages. Maciej Włodarski thoroughly discusses Anna Horeczy's latest book on the influence of Italian intellectual culture on Cracow academic milieu in the 14th and 15th centuries. Lidia Grzybowska presents and evaluates Dorota Maslej's book on the problems of researching sermons from the perspective of linguistics, history of literature and codicology.

The issue is concluded with a list of referees who have kindly reviewed papers submitted to the 24th volume of our journal.

Enjoy your reading!

Michał Czerenkiewicz